

Бурова Т.А.**УДК 658:664****ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ МОНІТОРИНГОВИХ І ДІАГНОСТИЧНИХ СИСТЕМ В УПРАВЛІННІ**

В умовах інтеграції України до світових європейських структур та зростання ролі конкуренції в управлінні підприємством виникає необхідність застосування сучасних підходів до оцінки стратегічного розвитку підприємств з метою забезпечення ефективності їх діяльності.

Розбіжності між очікуваними економічними результатами діяльності підприємств, відповідно до визначених стратегічних цілей неможливо усунути повністю. Однак це можна мінімізувати за рахунок вдосконалення управління за допомогою моніторингу, який дозволить проводити незалежні оцінки тенденції розвитку підприємства та аналізувати фінансовий стан підприємства при застосуванні нових стратегічних систем в управлінні, наприклад збалансованої системи показників [1].

Питання моніторингу і діагностики ефективності діяльності підприємств досліджені досить широко. Проте питання концептуальних підходів щодо інструментарію аналітичних та узагальнюючих показників потребують більш детального та поглибленого дослідження.

Отже є потреба дослідження етапів процесу оцінювання ефективності господарської діяльності підприємства та формування алгоритму моніторингу впровадження збалансованої системи показників (ЗСП).

Теоретичними і практичними аспектами моніторингу і діагностики ефективності діяльності підприємств присвячено багато наукових досліджень закордонних і вітчизняних економістів: О.І.Амоша, Дж. Блека, А.Бравермана, С.Г. Дзюби, П.В. Журавльова, Дж.М. Іванцевича, В.М. Колпакова, А.А. Лобанова, В.Д. Пагрушева, Ф.Ю. Поклонського, М.Г. Рака, Д.С. Синка, Г.М. Скударя, А.А. Томпсона, В.С. Шекшня та інших. Їх наукові надбання є цінними для дослідження цієї проблеми в сучасних економічних умовах розвитку соціально-орієнтованої економіки країни. Проте актуальними залишаються питання постійного дослідження та оцінки діяльності промислових підприємств.

Метою статті є дослідження теоретичних основ процесу оцінювання ефективності господарської діяльності підприємства та формування алгоритму моніторингу впровадження збалансованої системи показників (ЗСП).

Поняття «моніторинг» з точок зору різних економістів та науковців (від лат. monitor - застережний) - метод дослідження об'єкту, що припускає його відстежування і контроль його діяльності (функціонування) з метою прогнозування [2, 3].

Отже, моніторинг це спеціально організоване систематичне та безперервне спостереження за станом об'єкта та оперативна його оцінка. До основних структуро формуючих елементів моніторингу системи діагностики варто віднести механізми, які сприяють інформаційному забезпеченню організаційних структур стосовно нормального стану підприємства, його конкурентоздатного потенціалу та інших характеристик, а також відносно потенційно небезпечного та негативного [5].

При проведенні моніторингу діяльності підприємства необхідно врахувати галузеві особливості підприємства, його стратегію. При впровадженні збалансованої системи показників пропонується застосувати комплекс ключових показників ефективності і результативності, а також виробничих показників, які дають можливість реагувати на виявлені своєчасно негативні тенденції в діяльності підприємства.

Алгоритм моніторингу впровадження збалансованої системи показників в стратегічному управлінні підприємства можна представити в чотирьох аспектах: 1) Підготовчий; 2) Систематизація інформації; 3) Моніторинг; 4) Оцінка ефективності ЗСП. Система моніторингу розробляється з урахуванням того, щоб його результати використовувалися для формування взаємин підприємств і управлінських структур (рис. 1).

Метою проведення підготовчого етапу та систематизації інформації є надати менеджерам підприємств необхідну інформацію для прийняття оперативних управлінських рішень, забезпечення заходів по уникненню кризових ситуацій при впровадженні збалансованої системи показників.

При проведенні моніторингу на третьому етапі здійснюється розрахунок і аналіз виробничих показників, зовнішніх та внутрішніх факторів та їх вплив на виявлення негативних тенденцій і перспектив для максимальної реалізації можливостей стратегічного розвитку підприємства. Четвертий етап присвячений оцінці ефективності впровадження збалансованої системи показників, та розробки рекомендацій ефективного використання резервів розвитку підприємства в умовах застосування збалансованої системи показників.

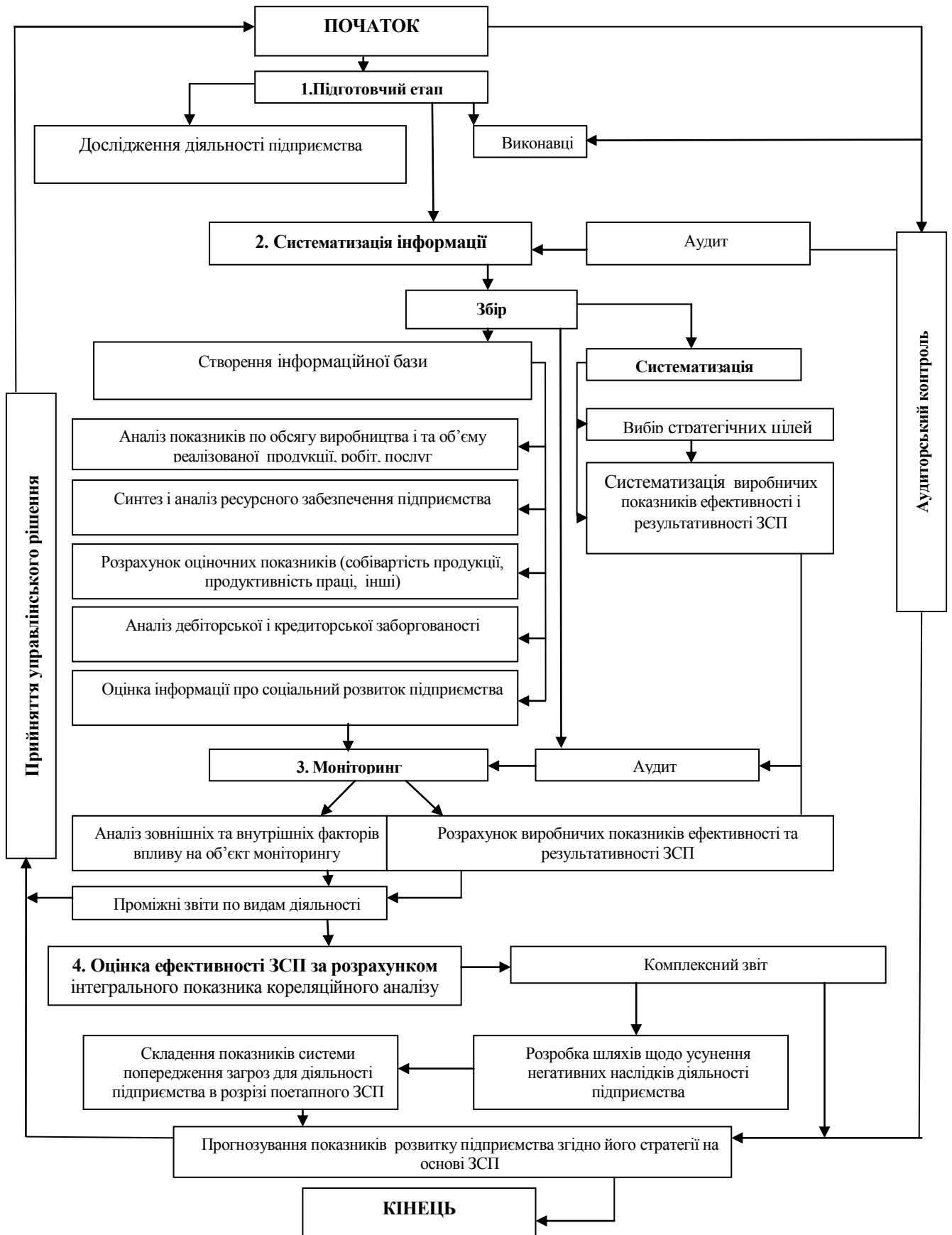


Рис. 1. Алгоритм моніторингу впровадження збалансованої системи показників підприємства (ЗСП)

У ході моніторингу всі сфери діяльності підприємства аналізуються та оцінюються з позицій досягнення кращого економічного результату за рахунок оптимально ефективного (у тому числі і з погляду ліквідності, уникнення ризику банкрутства) використання наявних ресурсів. Для оцінки ефективності діяльності підприємства пропонується модель моніторингу таких показників ефективності: 1) виробничої діяльності; 2) використання необоротних активів; 3) використання трудових ресурсів; 4) використання матеріальних ресурсів; 5) використання фінансових ресурсів; 6) розрахунків з дебіторами і кредиторами.

Ретроспективний і прогнозний аналіз через визначення факторів впливу на ефективність діяльності підприємства буде індикатором виявлення трансформаційних процесів відтворення ресурсів підприємства, а оцінка управління ефективністю діяльності підприємства через методи моніторингу, експрес-діагностики та моделі «результат-витрати» дасть об'єктивне визначення ефективності діяльності підприємства.

Доцільно в умовах впровадження збалансованої системи показників на промисловому підприємстві проводити аналіз економічного та фінансового стану підприємства щомісячно і щокварталу. Це сприятиме можливості відслідковувати та формувати прогноз щодо динаміки та тенденцій фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, порівнювати їх з показниками на макроекономічному рівні по галузі і національній економіці, визначати і запобігати негативним тенденціям в розвитку підприємства. Моніторинг впровадження збалансованої системи показників створює достовірні і надійні інформаційні масиви для прийняття раціональних рішень в напрямку стратегії перспективного розвитку підприємства.

Результати моніторингу впровадження збалансованої системи показників в діяльності підприємства сприяють:

- 1) формуванню необхідної інформаційної бази для вирішення практичних питань з позиції поліпшення фінансового стану підприємства;
- 2) проведенню контролю за процесом розробки і впровадження збалансованої системи показників, підвищення ступеня оперативності в оцінці економічних процесів;
- 3) розробці і реалізації стратегії розвитку, покращення якості стратегічного управління і планування на промислових підприємствах;
- 4) створенню необхідної основи для подальшого вдосконалення збалансованої системи показників стратегічного управління підприємства.

Джерела та література

1. Свідрик Т.І. Теоретичні засади моніторингу як інформаційно-аналітичної складової прийняття управлінських рішень / Науково-теоретичний журнал ХЕУ. – 2007 р. – № 4 (8). – С. 57 - 61.
2. Большой экономический словарь / Под ред. А.Н.Азрилияна. – 7-е изд., доп. – М.: Институт новой экономики, 2007. – 1472 с.
3. Социологическая энциклопедия [Под ред. Г.Ю. Семгина.]. – В 2 т. Т. 1 – М.: Мысль, 2003. – 694 с.
4. Савчук В.П. Управление издержками предприятия и анализ безубыточности. Корпоративный менеджмент. [Электронный ресурс]. / В.П. Савчук – Режим доступа: www/clif.ru/management.
5. Кривов'язюк І.В. Моніторинг, контролінг і діагностика підприємств: систематизація та узагальнення процесів / Кривов'язюк І.В. // Матеріали V міжнародної науково-практичної конференції «Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю», 16-18 квітня 2008 р. / Міністерство освіти і науки України, Черкас, держ. технол. ун-т; відповід. ред. Я.М.Яценко. – Черкаси: ЧДТУ, 2008. – С.212-214.